

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

6. An præter concursum immediatum Dei requiratur, vt præmoueat causas secundas per aliquam qualitatem Physicam.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

larem, aut causam moralem, cui deberet imputari culpabiliter, quod committatur peccatum: nego sequelam secundam. Itaque quia Deus non concurrit nisi per modum causæ vniuersalis ad peccatum, & quia ipsemet dissuadet, & prohibet, ne committatur, nec alia auxilia dat in ordine ad commissionem ipsius, propterea non debet attribui ipsi, quod committatur peccatum; sed causæ secundæ, quæ non obstante prohibitione, & sine vlla obligatione causæ vniuersalis ipsum committit. Quia vero non solum per modum causæ vniuersalis concurrit ad actus bonos, sed etiam inuitat ad eos, ordinando, & præcipiendo illos, dandoque auxilia particularia, quæ non deberet præstare, quatenus causa vniuersalis est, propterea est causa non solum vniuersalis, sed particularis actuum bonorum, & ipsi acceptum referri debet quod exerceantur.

Confirmatur hæc responsio; quia quamuis Deus non concurreret immediate ad actus malos, tamen certum est quod eos posset impedire.

63. Quod si aliquis argumentaretur inde, quod ipse esset causa moralis peccatorum, cui ipsorum commissio attribui deberet, eodem modo, quo homo potens impedire commode peccatum alterius, deberet illud impedire, & maxime si esset superior ipsius, quemadmodum Deus est omnium creaturarum, & si non impediret, censeretur causa moralis peccati sic, vt commissio ipsius deberet ipsi attribui, si non impediret.

Respondetur negando partem, quia Deus licet posset impedire, deberet tamen ex ratione causæ vniuersalis præstare concursum, & non teneretur se gerere, vt causam particularem; homo autem non habet obligationem causæ vniuersalis, & præterea habet præceptum charitatis, ex quo tenetur, si potest commode, impedire damnum proximi; ergo similiter quamuis Deus præstaret concursum immediatum ad actum peccaminosum; si tamen illum præstaret ex obligatione causæ vniuersalis, non deberet commissio peccati ipsi attribui culpabiliter, sic scilicet, vt deberet dici male facere præstando talem concursum, quamuis homo præstando talem concursum deberet dici male facere. Sed de hoc, vt dixi, fusius alibi.

CONCLUSIO II.

64. *Non potest etiam de potentia Dei absoluta produci aliquis effectus exigens concursum immediatum causa secundæ, absque concursu immediato Dei.* Hæc est communissima contra Huradum & Arriagam supra.

*Probat*ur ex dictis; quia si posset produci etiam de potentia absoluta absque tali concursu, de facto sic produceretur, & sane superflue præstaretur ille concursus de facto; id quod in causis naturalibus mihi est euidens, de quibus tamen ac causis liberis creatis, quantum ad hoc est eadem ratio.

Confirmatur efficaciter; quia si posset absque concursu Dei immediato ignis produci ab alio igne sufficienter applicato: ergo Deus non posset, nec de potentia absoluta, impedire immediate illam productionem, neque enim potest sic illam impedire, vt supra ostendi, nisi subtrahendo concursum: sed adhuc subtracto concursu illo esset sufficiens principium illius productionis: ergo adhuc sequeretur talis productio.

Dices posse illam impedire per nolitionem: quamuis enim posset effectus produci volente Deo, atque adeo ipso immediato concurrente, & etiam permittente Deo, hoc est, nec volente, nec nolente; tamen sufficeret ad impediendum effectum, quod accederet nolitio, quia aut volitio aut permissio essent condiciones necessario requisitæ ad illam, ergo quamuis absque concursu immediato posset effectus produci, tamen posset adhuc immediate impediri.

65. *Contra*; quia intelligibile est quomodo per nolitionem posset impedire, nisi quatenus per nolitionem illam tolleretur aliquod ex principiis, aut conditionibus prærequisitis, aut per eam poneretur aliquod impedimentum distinctum à se ipsa: sed, si volitio diuina non sit necessario requisita ad effectum, per nolitionem non tollitur

aliud ex necessario requisitis, & ex alio capite suppono nihil aliud positum poni per illam nolitionem, quod esset impedimentum: ergo per nolitionem illam nequit impediri.

Dices per nolitionem tolli permissionem, quæ est conditio necessario requisita, ex suppositione, quod volitio non sit necessario requisita nec habeatur.

Contra; quia illa permissio Dei tam impertinens est ad effectum, quam permissio negatiua cuiuscunque alterius creaturæ, nisi quatenus nolitio Dei esset impedimentum, & nolitio creaturæ alterius non esset, sed nolitio non potest esse impedimentum, nisi quatenus volitio est necessario requisita, ergo si non sit requisita volitio, Deus de facto nequiter impedire directe illam productionem.

*Probat*ur ultimo: impossibile est, quod aliquis effectus proueniat à causa secunda, quin sit aliquid, quod determinet ipsam ad vnum individuum præ alio: sed nihil potest sic determinare absque concursu immediato Dei: ergo necessario debet adesse in omni casu concursus immediatus Dei.

66. *Obiicit*: potest Deus producere aliquid aliud, quo suppleatur immediatus concursus suus; ergo de potentia absoluta potest effectus produci absque tali immediato concursu. *Probat*ur antecedens, quia licet de facto videatur Deus à Beatis, absque specie, ipsomet Deo immediate concurrente per modum obiecti, potest tamen produci à Deo species, quæ suppleat concursum illum immediatum obiecti: ergo similiter licet Deus concurreret de facto immediate ad effectus causarum secundarum; tamen posset producere aliquid aliud, quod suppleat talem concursum.

Respondetur, negando antecedens; ad cuius probationem respondeo primo negando consequentiam; quia ex eo, quod posset suppleri concursus ille immediatus Dei per modum obiecti, non sequeretur aliqua imperfectio in Deo; sequeretur autem ex eo, quod suppleretur concursus ille immediatus ipsius, qui est necessarius, vt ipse posset immediate & directe impedire productionem causæ, neque effectus, non obstante applicatione causæ secundæ.

Respondeo secundo ad eandem probationem, concursum immediatum Dei per modum obiecti non esse concursum effectuum, sed terminatum; neque enim per essentiam diuinam producit etiam partialiter illa visio, quatenus essentia est, sed quatenus est omnipotens: concursus autem ille terminatiuus nequit suppleri per aliquid aliud, quia etiam si Deus posset videri mediante specie, tamen illa species non terminaret illam visionem, quia alias esset abstractiua. sed species concurreret per modum principij effectiui ad illam visionem, & si daretur, suppleret illam partem, vt ita dicam, illius concursus, quem Deus præstaret de facto ad illam intellectionem, ex suppositione, quod de facto illa visio non produceretur per speciem, sed posset tamen produci; quod totum intelligitur melius ex dicendis in materia de visione: neque enim hic omnia pertinentia ad alias materias exacte tradenda sunt, sed multa ad sua propria loca referenda.

QVÆSTIO VI.

An præter concursum immediatum Dei requiratur vt præmoneat causas secundas per aliquam qualitatem Physicam.

67. *E*Xaminando hanc quæstionem philosophice, & quoad actus ac effectus pure naturales absque dependentia à principiis fidei, quæ examinanda relinquo in materia de auxiliis: tum quia illa principia Theologica sunt, tum vt obediā decretis Apostolicis cauētilis ne indirecte etiam hic aut alibi tractetur materia de auxiliis absque speciali licentia.

Prima sententia est Thomistarum dicentium quod ex principiis Aristotelis, & per rationem naturalem colligitur, ad hoc vt causa secunda agat, non solum necessarium esse quod Deus cum illa actualiter & immediate concurrat ad effectum, sed etiam quod debeat præmoueri per aliquam

Non potest effectus produci absque concursu immediato.

aliquam qualitatem physicam antecedentem actionem: hac ratione dicunt quod Deus concurrat immediate ad effectus quoscunque, non solum immediatione suppositi, sed etiam immediatione virtutis, quatenus scilicet communicat virtutem causis secundis, à qua egreditur immediate actio causæ secundæ. Hanc expresse tenent *Complut. disputat. 11.* & dicunt eam esse communem inter antiquos Philosophos, ac inter Thomistas tam antiquos quam recentiores.

Secunda sententia, iam absolute communior est, non præmovere Deum causas secundas per communicationem huiusmodi qualitatis distinctæ à qualitibus connaturalibus ipsarum causarum secundarum, & transeuntis statim ac transeunt effectus, aut producuntur. Hæc est *Doctores in 4. distinct. 1. question. 1.* quem præter suos recentiores omnes sequuntur.

CONCLUSIO I.

Causa secunda non debet præmovere physicè à Deo ut agat.

68. *Nec secundum Philosophum, nec secundum rationem naturalem ullam, causa secunda debet præmoveri ad eundem per aliquam qualitatem physicam præuiam ad actionem, & transeuntem transacta actione.* Hæc est iuxta secundam contra primam; loquor autem, ut ante dixi, de actione pure naturali.

Probatur prima pars, nimirum quod secundum Philosophum talis præmotio non requiritur, maxime quia *lib. 8. physicorum tex. 33.* habet hæc verba. *Verumque igitur mouere dicimus, & primum, & vltimum mouentium, sed magis primum; illud enim mouet vltimum, sed non hoc, primum; & sine primo quidem vltimum non mouebit, illud autem sine hoc, ut baculus non mouebit non mouente homine.* Sed ex hoc loco nihil inferri potest contra conclusionem pro aduersariis; ergo secundum Philosophum, illa præmotio per physicam qualitatem asserenda nequaquam est. Probatur maior quia aduersarii alium locum saltem magis fauentem non adducunt. Probatur minor, primo, quia Philosophus optime intelligi potest de corporibus, quæ mouent se subordinate motu locali, & quorum vnum non mouet alterum localiter, nisi ipsi summet sic moueatur: de his enim verum est quod necessario recurrendum sit ad aliquod primum quod sit immobile, & à quo cætera quæ mouent, mouentur, quia alias daretur processus in infinitum; sed quamuis esset verum quod huiusmodi corpora deberent physicè præmoveri per qualitatem physicam, non esset eadem ratio de cæteris causis secundis, quæ agunt: ergo ex illo loco nihil habetur contra conclusionem. Probatur minor ostendendo disparitatem inter talia corpora, & alias causas; quia cum illa corpora non moueant alia corpora nisi ipsamet moueantur localiter, ut patet experientia: mouent enim alia corpora occupando eorum loca, quandoquidem ipsa ex se non habent virtutem loco moriuam sui, quod supponendum est, ut probatio Aristotelis valeat, debent necessario præmoveri ab aliqua causa, cui propterea principaliter omnes motus sequentes primam motionem tribuuntur. At alia causæ secundæ, verbi gratia, aqua, ut frige faciat se non debet moueri localiter; nec est vlla ratio aut congruitas, cur, ut se frige faciat, debeat præmoveri physicè; ergo non est idem dicendum de cæteris causis, ac corporibus mouentibus localiter alia corpora. Confirmatur hæc explicatio exemplo baculi, & hominis, quo vtitur ipsemet Philosophus: nam & hominis, & baculi motus sunt locales.

69. *Complutenses* mirantur viros doctos adhibere hanc responsionem: quia Aristoteles inuestigat ibi ex causis secundis mouentibus primum motorem æternum, immobilem, infinitum: ergo non agit de corporibus tantum mouentibus, & mobilibus, sed de subordinatione causarum secundarum ad primum motorem.

Sed facile negari posset hæc consequentia: nam ex illismet corporibus mouentibus, & mobilibus posset inuestigare primum illum motorem.

Probatur eadem minor principalis secundo, explicando locum Aristotelis alio modo: primum mouent mouet vltimum mouens, quatenus infundit ipsi talem qualitatem,

qualem asserunt aduersarii, nego id voluisse Philosophum; quatenus dat ipsi occasionem mouendi alium, seu agendi, applicando ipsum ad passum, & auferendo impedimenta ac præstando ipsi concursum suum ad effectum, concedo locum Aristotelis: sed in hoc sensu non præiudicat conclusioni.

Confirmatur hoc, quia alius sensus non debet adscribi Philosopho cum honore ipsius, quam ille, quem ipse discursu naturali poterat colligere: sed quod causæ secundæ deberent moueri per huiusmodi qualitatem, non poterat colligere vlllo naturali discursu, poterat autem sic colligere quod applicatio causarum tali tempore, loco, circumstantiis, & ablatio impedimentorum deberet vltimate in primum motorem refundi: ergo quod asserit de motione causarum secundarum, potius intelligendum est, ut nos intelligimus, quam intelligunt aduersarii.

70. *Probatur conclusio quoad secundam partem*, nimirum, quod ratione naturali probari non possit præmotio illa aduersariorum, soluendo rationes, quas aduersarii asserunt.

Prima ratio, quam ex S. Thoma adducunt Complutenses: Deus concurrat ad actionem causæ secundæ, non solum quatenus est causa illius actionis, sed quatenus per suum concursum est causa eiusdem actionis, prout est ab illa causa secunda; causa vero secunda non est causa illius actionis, quatenus est à Deo: ergo Deus per suum concursum facit acta, quod causa secunda necessario agat, & consequenter concurrat per aliquid præuium & intrinsecum, per quod physicè mouet causam secundam ad operandum. Probat antecedens, quia illa actio, prout à causa secunda est aliquid creatum: ergo ut sic est à Deo. Probat etiam vltimam consequentiam, quia si Deus facit, ut causa secunda habeat illam actionem, oportet ut ponat in illa aliquid, quo faciat, ut habeat illam actionem, quia si solum daret ipsi ut ageret, quatenus dat ipsi esse & potentias operatiuas, solum remote concurreret ad illam actionem, prout est à creatura: ergo.

Confirmant, quia ratio entis creati transcendit omnes rationes, quæ in creaturis sunt: ergo non solum actio creaturæ debet esse à Deo quomodocumque, sed etiam ipsa causa secunda habebit à Deo tum esse, tum virtutem operatiuam, tum etiam principium actuale operandi.

Respondetur (quidquid sit de antecedenti, circa quod multa dici possent) distinguendo vltimum consequens: per aliquid præuium distinctum ab ipsa causa secunda & suis accidentibus connaturalibus, & applicatione ac remotione impedimentorum, nego consequentiam: per aliquid præuium, quod sit ipsa virtus agendi connaturalis causæ secundæ, & applicatio illa ac ablatio impedimentorum, transeat consequentia. Ad probationem vltimi consequentis similiter distinguo antecedens: aliquid intrinsecum, quod sit virtus agendi connaturalis, concedo; quod sit quid ab illa distinctum, nego antecedens: & ad probationem illius dico non esse inconueniens, quod Deus non sit alio modo ratio agendi causæ secundæ, quam quatenus dat ipsi seipsam, & suas virtutes, ac applicationem, & quatenus præterea immediate cum ipsa concurrat.

71. *Ad confirmationem respondeo* concedendo totum, sed nego illud principium actuale operandi antecedens actionem: esse quid distinctum à virtute actiua connaturali causæ secundæ. Quod si intelligunt per illud principium actuale, aliquid aliud distinctum ab illa virtute, nego consequentiam pro illa parte: quia actio creaturæ, & quidquid est in illa secundum omnem considerationem, inuoluet rationem creaturæ absque communicatione talis principii actualis.

Confirmatur tota hæc responsio: actio, quæ procederet ab illa qualitate physica, ut ab illa procederet formaliter loquendo, vel esset creatura & procedens à Deo, vel non esset: si non esset: ergo non esset inconueniens, quod actio, quæ procederet à creatura absque illa qualitate, ut procederet à creatura, non esset à Deo, nec esset creatura: quidquid enim monstrat primum non esse inconueniens, monstrat idem de secundo.

Si esset

Quinta ratio aduersarii fatigum.

Si esset ut sic à Deo, & si esset creatura: tunc sic: Actio ut procedit à tali qualitate, est à Deo, & est creatura, quamvis Deus aliam qualitate non communicet illi qualitati: ergo quamvis procederet ab ipsamet virtute connaturali causæ secundæ absque qualitate aliqua superaddita, ut sic procederet esset à Deo, & esset creatura; & consequenter, neque ex ratione creaturæ, nec ex eo quod sit à Deo, quatenus procedit à creatura, debet provenire ab aliqua qualitate distincta à virtute activa creaturæ.

72. *Secunda ratio* eorundem est hæc: sequeretur, quod causa secunda esset primum se movens, & primum se determinans ad illam operationem; sed hoc est falsum, quia alias darentur plura prima principia, & prima momenta.

Confirmatur, quia ignem esse principium actuale operationis, & determinans, id est movens ac determinans se, absque eo, quod moveatur ab alio priori per qualitatem illam physicam, concedo maiorem, nec id est inconueniens; primum se movens ac determinans, ita ut non dependeat à concursu alterius, ac applicatione & ablatione impedimentorum per aliam causam faciendam, nego maiorem.

Respondetur, distinguendo maiorem: esset primum se movens, ac determinans, id est movens ac determinans se, absque eo, quod moveatur ab alio priori per qualitatem illam physicam, concedo maiorem, nec id est inconueniens; primum se movens ac determinans, ita ut non dependeat à concursu alterius, ac applicatione & ablatione impedimentorum per aliam causam faciendam, nego maiorem.

Dico Deum indigere concursu creaturæ ad actiones vitales: & tamen hoc non obstat est prima causa istarum actionum; ergo quamvis causa secunda indigeret concursu Dei, hoc non obstat posset esse prima causa aut primum movens.

Respondeo negando consequentiam; quia alio modo Deus indiget concursu causæ secundæ ad operationes vitales (si tamen hoc ipsum sit necessarium, de quo suo loco) alio modo dependent causæ secundæ à concursu Dei; nam causæ secundæ indigent concursu Dei sic, ut nec ipsamet possint vlla ratione efficere, ut necessariò præstetur ipsis ille concursus. Deus vero non sic indiget, quin ipso volente omnino præstetur concursus causæ secundæ. Deinde causæ secundæ non solum indigent concursu Dei ad suas operationes, sed ad suum proprium esse; Deus vero non sic indiget causis secundis.

73. *Confirmatur* totum hoc, quia ignis, verbi gratia, qui cum qualitate illa aduersariorum est causa secunda, vel mouet se primo ad operationem sequentem, vel non. Si mouet se primo: ergo est primum movens, & consequenter non est inconueniens, quod causa secunda sit primum movens. Si non mouet se primo: ergo nec ignis solus absque tali qualitate moueret se primo. Quod si dicas non esse inconueniens, quod causa secunda mota à Deo per qualitatem aliquam primo se moueat, absque ulteriori motione: ergo similiter non esset inconueniens, quod ignis absque qualitate illa aduersariorum, per hoc, quod moveatur à Deo per qualitates sibi connaturales, primo se moueat absque ulteriori motione.

Ad confirmationem aduersariorum respondeo negando antecedens: si enim loquamur de principio actuali operationis, id est, de principio, quod actualiter operatur, & de principio, quod est ex natura sua determinatum in actu primo ad talem operationem, non distinguitur à causa secunda aut virtute activa & applicatione ad tale passum in talibus circumstantiis, &c. Si verò loquamur de principio actuali operationis, id est, de principio actualiter operante ac determinato in actu secundo, formaliter loquendo, non distinguitur realiter à causa secunda, & operatione, per quam operatur & determinatur in actu secundo.

74. *Tertia ratio* eorundem est: causa secunda nequit agere, quin Deus cogat simultaneè cum illa: ergo debet præmoueri ab illo. Probatur consequentia, quia quando due causæ coagunt ad aliquem effectum, vel vna alte-

ram mouere debet, vel vtraque moueri debet ab aliquo tercio, alias casualiter sequeretur illa simultas concursuum, & Deus cæco modo & ignoranti influeret, quia nesciret, quando causa secunda esset adhibitura suum concursum.

Confirmatur, ut Deus concurrat cum igne simultaneè, oportet, ut prius ordine naturæ intelligatur paratus concurrere cum illo: sed non potest intelligi sic paratus, nisi aliquid imprimat ipsi præuium ad actionem: ergo. Probatur minor, quia esse sic paratum est aliquid, quod non esset, si Deus decerneret non velle concurrere: ergo debet esse aliquid distinctum à Deo, & causa secunda; sed non potest se tenere ex parte Dei: ergo ex parte creaturæ, & consequenter debet esse quid superadditum creaturæ, quia nihil aliud mutaret ipsam.

75. *Respondetur*, negando consequentiam cum sua probatione, quandoquidem enim Deus scit naturam ignis, v.g. esse comburere in tali applicatione, si tribuatur ipsi concursus generalis; & cognoscat etiam illum hic & nunc esse sufficienter applicatum; & præterea liberè præstet suum concursum, quomodo potest dici, quod casualiter, aut cæco modo concurrat cum igne ad talem effectum? Quod si Deus naturaliter ageret ad talem effectum cum igne absque scientia, cæco quidem modo concurreret sicut ignis, sed non casualiter, nisi quatenus casus esset, quod sic applicaretur ignis; sed omnino per se.

Confirmatur, quia Deus concurrente cum igne præmoto per qualitatem illam, vel cæco modo concurrat, vel non: si cæco modo: ergo non est inconueniens, quod cæco modo concurrat: si non; ergo nec quando concurrat cum igne non præmoto per talem qualitatem. Probatur hæc consequentia; quia ignis sine qualitate illa est tam determinatus ad agendum, supposito concursu Dei, quam cum illa; & Deus tam scit, quod ignis sit combusturus in talibus circumstantiis, supposito suo concursu actuali, ac si haberet illam qualitatem; ergo si posita qualitate non concurreret cæco modo nec casualiter, nec ea non posita sit concurrat.

76. *Dicunt Complutenses*, naturam ignis esse comburere, si non impediatur, posse autem impediri illum, aut per causas secundas fortiores, aut per miraculum: ergo nisi Deus præmoueret, nesciret an hic & nunc concurreret.

Miror sane replicam: sed breuiter respondeo, negando consequentiam, quia Deus hic & nunc quando concurrat scit non futurum miraculum, nec adfuturas causas secundas fortiores impediens, siue scientia media, siue absoluta; quod mihi euidenter apparet.

Ad confirmationem aduersariorum respondeo, negando minorem, & distinguendo consequens probationis: aliquid positium, nego; aliquid negatiuum, concedo, & nego subsumptum, quia illud negatiuum, quod vltius requiritur, ut Deus dicatur paratus concurrere in actu primo antecedenter ad actualem determinationem vllam concurrendi, est negatio istius decreti de non concurrendo; quæ negatio se habet ex parte Dei.

CONCLUSIO II.

77. *Absolutè & simpliciter dicendum est*, quod causa secunda non debeant præmoueri à Deo per qualitatem vllam physicam distinctam à suis qualitatibus connaturalibus ad effectus naturalis ordinis. Hæc est eorum, qui tenent præcedentem contra Thomistas: & sensus directus est, quod ignis, verbi gratia, cum suo calore applicatus stupæ, & remotis cæteris causis impediens, possit cum concursu actuali Dei comburere ac calefacere absque eo, quod Deus præmoueat ipsum in illo instanti, quo applicatur & quo comburit, per vllam qualitatem distinctam à calore, & reliquis, quæ sunt connaturales igni.

Probatur primo sufficientissimè ex communissimo, & verissimo axioma, quod non sint multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla prorsus est necessitas talis qualitatis, ergo non est afferenda, Maior patet primò, ex reiectione authoritatis Philosophi, ac rationum, quibus

Causæ secundæ non debent præmoueri physicè ad effectus naturales.

quibus aduersarij potissimum innituntur: patet secundò, quia ipsemet ignis ex se habet sufficientem proportionem, quantum requiritur ex parte causæ secundæ, ad calefaciendum, quando debite applicatur, ablatis impedimentis, & ad hoc, quod plenissime subordinetur causæ primæ, sufficit, quod non possit agere, nisi dependenter à concursu causæ primæ, quem concursum possit causa prima, vel negare vel præstare ad libitum, sicuti sufficienter subordinatur intellectus obiecto per hoc, quod non possit agere, nisi concurrente obiecto per se aut suam speciem, quamuis obiectum non imprimeret ipsi aliquam qualitatem præuiam: ergo non est necessitas qualitatis præmouentis.

Confirmatur hoc, quia idem ignis cum suo calore non esset determinatus sufficienter absque illa qualitate ad calefaciendum, vel quia est creatura, & causa secunda, vel quia non est æqualis aut maioris perfectionis, quam effectus productus; vel quia non constat experientia, quod ad eius præsentiam ablatis impedimentis fiat calefactio: sed secundum, & tertium membrum sunt manifestè falsa; primum autem non impedit; quia ignis cum qualitate superaddita est sufficienter determinatus, & tamen est creatura & causa secunda, ergo ignis etiam cum calore, non obstante, quod sit causa secunda & creatura, potest dici sufficienter determinatus absque qualitate superaddita, atque adeò superfluit qualitas superaddita.

78 *Dices* non idem ignem non determinari sufficienter, quia est creatura quomodocunque, sed quia creatura talis rationis possit impediri ab effectu suo, vel miraculose, vel per causas secundas alias fortiores; cum autem cum qualitate illa esse quidem causam secundam, sed talis naturæ, ut non possit, nec miraculose, nec per alias causas secundas impediri.

Contra primò, quia hinc sequeretur, quod ignis supposito, quod Deus decerneret non facere miraculum impeditiuū ipsius, nec permittere ut aliqua causa secunda adesset, quæ ipsum posset impedire, esset determinatus ex se absque qualitate superaddita; ergo non exigitur illa qualitas vniuersim, ut dicunt aduersarij. Deinde si non requiritur nisi ut impediat miraculū, ac alias causas, illa possunt æquè commodè impediri per decretum Dei, quo non velit facere miraculum, nec applicare alias causas secundas impeditiuas; ergo ad hoc etiā frustra ponitur illa qualitas.

Contra secundò, ista qualitas non sufficit ut ponatur effectus absque concursu actuali Dei, ut aduersarij communiter docent, quia aliàs conueniunt cum Durando, quandoquidem Deus non cōcurreret ad calefactionem immediate immediatione suppositi, sed solum immediatione virtutis: ergo posset per miraculum impediri, ut si Deus vellet negare illum suum concursum actualem; unde cum non posset impedire ignem applicatum nisi miraculose, sequitur quod ignis ex se sit tam determinatus, quam illa qualitas. Dicere autem quod Deus necessitetur ad dandum suum concursum actualem posita illa qualitate, est omnino inconueniens, quæ enim virtus posset esse in causa vlla creata imaginabili, ut posset Deum omnipotentem ex se cogere ad cōagendum?

79 *Contra tertio*, si illa qualitas sit ita determinata ad agendum, ut supponitur in replica, erit ipsamet actio, per quam in actu secundo determinatur agens ad producendum effectum: sed hoc est contra aduersarios, tum quia dicunt actionem non esse in agente, sed in passio; tum quia illi dicunt esse eam qualitatem præuiam ad actionem. Probatur sequela maioris; quia habet omnes condiciones requisitas ad actionem, ea enim posita, necessariò determinatur causa agere ita ut nulla ratione possit non agere, & ea posita, effectus similiter necessariò ponatur; nec remanet, nisi quandiu effectus est in fieri, & conseruari dependens ab illo agente: sed nihil prorsus aliud requiritur ad actionem, de prædicamento actionis.

80 *Confirmatur*: idem ponitur aliqua actio distincta à virtute agendi, qua constituitur agens potens producere effectum in actu primo; quia agens potest esse existens cum illa virtute absque eo quod agat, & si non posset, profecto gratis, & absque villo fundamento requireretur actio

distincta: ergo si posita illa qualitate, necessariò causa est agens, & non potest esse agens absque illa, non debet habere actionem distinctam ab illa qualitate, & consequenter illa qualitas erit actio ipsius, & consequenter vltimè non erit qualitas.

Alias probationes quas principalissimas, nempe quod sequeretur tolli libertatem, si ad actus liberos requireretur huiusmodi qualitas, & quod etiam Deus esset per se causa actus peccaminosi, omitto tractare ac proponere, ne videar, vel indirectè tractare aliquid spectans per se ad materiam de auxiliis.

81 *Obiicies*: causa secunda non agunt nisi in virtute primæ, & nisi ab ea promoucantur, excitentur, adiuuentur, & applicentur; ergo aliquam entitatem recipiunt à Deo quando agunt; non aliam, quam qualitatem prædeterminantem: ergo.

Confirmari posset variis locis Patrum, & Conciliorum quibus significetur, quod Deus antequam agant causæ secundæ liberæ, moueat ipsas intrinsece.

Respondeo distinguendo consequens: aliquam entitatem, quæ sit talis qualitas, quæ asserunt aduersarij, nego consequentiam; quæ non sit talis, transeat consequentia. Itaque causæ secundæ omnes possunt dici non agere, nisi in virtute primæ, quatenus non agunt nisi per virtutem communicatam ipsi à prima, id est per suas potentias, & qualitates connaturales, quas recipiunt à causa primæ; & etiam quatenus non agunt, nisi concurrente prima per concursum immediatum actualem, quo non concessio nihil agerent; & in hoc ipso sensu possunt dici non agere, nisi adiuuentur & confortentur à prima.

82 *Deinde*, quia non possunt agere circa subiecta distincta, nisi applicantur illis, & non possunt applicari nisi concurrente Deo, optimè sequitur quod nequeant agere circa talia obiecta aut passa nisi applicentur à Deo, vel tantquam causa totali, vel tantquam causa partiali applicationis, quamuis nullam qualitatem actiuam reciperent, aut aliam vllam entitatem præter applicationem. Dixi autè, circa obiecta aut passa distincta, quia absque vlla applicatione propriè dicta posset producere in se frigus, si produceretur sine frigore aut cū calore; unde illud de applicatione, si intelligatur propriè, non debet intelligi vniuersaliter necessariò, sed quando agens, & passum possunt esse sine applicatione sufficienti.

83 Quantum denique ad illud, quod non agant causæ secundæ, nisi excitentur aut moueantur; dico, si intelligatur aliud per moueri, & excitari, quam applicari, non esse verum quod causæ secundæ naturales non agant, nisi moueantur & excitentur; neque enim ignis applicatus stupet exigit vltiorem aliquam excitationem, aut motionem præter concursum Dei immediatum, & actualem, quod sanè concursus non mouetur nec excitatur propriè. Quod si quis tamen velit dicere, quod per illum concursum moueantur aut excitentur, cum illo non erit nisi quæstio de nomine, & eo concessio nihil sequitur contra nos ad beneficium aduersariorum. Causæ verò libere debent etiam moueri & excitari à Deo, non tamen per qualitatem aduersariorum, sed per propositionem obiecti tali vel tali modo: nam obiectum sic propositum excitat & mouet illas, & ipsamet voluntas per vnum actum suum mouetur & excitatur ad alios actus, quos non eliceret sæpè, nisi haberet priores actus: loquor autem semper de actibus naturalibus.

84 *Ad confirmationem respondeo* relinquendo exactiorem solutionem pro Theologia, in illis locis Patrum, & Conciliorum non fieri mentionem nisi de motione, excitatione, & auxilio particulariter requisito ad opera bona, conducentia ad vitam æternam, de quibus operibus modò non agimus, neque de auxiliis ad ea requisitis, sed de operibus naturalis ordinis præcisè, ad quæ opera in multis ex illis locis significatur esse potentia naturalis in causis liberis & naturalibus, absque motione, & excitatione aliqua particulari; unde illa loca potius confirmant quam infirmant nostram conclusionem.

85 *Respondeo secundò*, distinguendo antecedens: nisi moueat ipsas per qualitatem illam, quam asserunt aduersarij, nego

nego antecedens: nisi prius moueat ipsas per applicationem obiecti aut passi, & per communicationem cognitionis talis aut talis, concedo antecedens, & nego consequentiam. Cæteræ obiectiones solutæ sunt quæstione præcedenti.

QVÆSTIO VII.

In quo consistit concursus, quo concurrat Deus cum causis secundis?

86 **S**atis communis sententia est eandem omnino actionem, qua causa secunda producit suum effectum, esse illam ipsam, qua Deus cum illa eum producit: & iuxta hoc dicendum videtur, quod concursus Dei non sit aliud quàm actio creaturæ, quatenus egreditur immediatè à Deo, quemadmodum egreditur immediatè à creaturæ, verbi gratia igne, aut aqua, aut voluntate. Ita Suarez disp. 2.2. Met. sec. 3. num. 2. Hurtadus disp. 10. §. 50. qui hanc sententiam omnibus, lesuitis tribuit.

Secundæ sententiæ est concursus Dei esse actionem distinctam à concursu seu actione creaturæ. Hanc proponit Hurtadus §. 41. sed neminem pro ea citat, sed videtur insinuare eam satis probabilem, & eatenus tantum sibi displicere, quia absque virginti fundamento est contra communiorē.

CONCLUSIO.

87 **C**onkursus Dei non est actio creaturæ, sed alia concomitans actio. Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam, eamque plurimi Scotistæ in suis manuscriptis amplectuntur.

Probat, quia volitio Dei sine dubio distinguitur ab actione creaturæ, siue illa actio subiectetur in passo, siue in agente: sed volitio Dei est concursus ipsius cum creaturæ: ergo concursus ipsius cum creaturæ non est actio creaturæ, sed alia concomitans.

Probat minor, quia quoties Deus concurrat, habet volitionem concurrenti, & nihil impedit quominus per illam volitionem actualiter concurrat; ergo volitio Dei debet dici esse concursus ipsius.

Confirmatur: quia ex dictis in Logica, disputatione de actione, actio qua Deus se solo producit aliquem effectum, est volitio ipsius: ergo & actio, quia concurrat cum creaturæ: eadem enim proflus est ratio.

Probat secundò: quando duæ causæ creatæ partiales subordinatæ producant aliquem effectum verbi gratia intellectus & obiectum intellectum, non eadem actione concurrunt, sed diuersa: ergo idem dicendum, quando Deus & creaturæ concurrunt, si non possit assignari aliqua disparitas particularis, qualem non facile ostendunt aduersarij. Probat antecedens, quia ut suppono ex dictis in Logica de actione, actio subiectatur in agente, sed vnicuique indiuisibilis actio non potest subiectari naturaliter in duobus agentibus realiter distinctis: ergo quodlibet ex diuersis agentibus habet suam propriam actionem, qua concurrat: & hinc sequitur falsum esse quod dicit Hurtado, eandem actionem posse immediatè egredi à diuersis causis subordinatis.

88 **O**biicies primò. Actio creaturæ dependet à Deo, cum sit quid creatum, sed non dependet ab ipso per aliam actionem, quia ad actionem non datur actio, ut communiter supponitur: ergo immediatè egreditur à Deo, & consequenter est actio Dei: sed etiam est actio creaturæ, ut supponitur: ergo eadem est actio Dei & creaturæ: hoc autem supposito non requiritur vlla alia actio ex parte Dei; cur enim illa sola, quæ ipsius est, non sufficeret ipsi?

Respondetur primò negando minorem, quam resolutionem putat probabilem Arriaga n. 25.

Sed contra: quia si actio creaturæ dependeret ab actione Dei ad ipsam immediatè terminatam: sequeretur necessariò ad positionem istius actionis Dei: sed hoc est absurdum, ergo: probatur minor, quia tolleretur libertas creaturæ, tollitur enim libertas creaturæ, quando ex suppositione alicuius antecedentis necessariò sequitur actio illa creaturæ quæ dicitur libera, si illud antecedens non sit in potestate voluntatis: sed actio Dei, quæ terminaretur ad actionem

nam causæ secundæ liberam est antecedens ad illam, & non est in potestate voluntatis, eaque posita, necessariò sequitur actio illa libera: ergo tolleretur libertatem.

89 **R**esponderetur ergo aliter, distinguendo consequens: egreditur ab ipso tanquam actio ipsius aut absque eo quod ipse habeat aliam concomitantem actionem, nego: egreditur ab ipso, quatenus non egrederetur à creaturæ, nisi Deus aliam concomitantem actionem haberet, concedo consequentiam. Itaque quemadmodum in causis creatis partialibus ac subordinatis actio partialis vnius dependet ab alia, quia non posset egredi, nisi alia actio partialis egredietur ab altera, licet neutra producat actionem alterius per aliam actionem, & licet neutrius actio procedat ab altera tanquam ipsius actio; sed dicitur procedere cum dependentia ab illa altera, quatenus non egrederetur à suo subiecto, nisi alia actio egrederetur ab alia causa propter essentialē subordinationem: ita planè in proposito dicendum est.

Dices cum Hurtado num. 51. non sufficere hanc dependentiam tanquam à concomitante: quia talem dependentiam habet concursus Dei à concursu causæ secundæ, & tamen non propterea potest dici, quod concursus Dei dependeat à causa secunda: ergo quamuis concursus creaturæ diceretur dependere à concursu Dei, tamen non propterea deberet dici, quod concursus ille dependeret à Deo ex illo capite præcisè.

Respondetur negando illam dependentiam non sufficere, ad cuius probationem, dico etiam concursus Dei dependere à causa secunda, cum qua vult cōcurrere: si enim dependet à concursu causæ secundæ, ut fatetur Hurtado, cur non dependeret à causa secunda, à qua ille concursus dependet? Verum quidem est quod concursus causæ primæ non depēdat à causa secunda, neque à concursu eius, tanquam à principio à quo emanat, sed tanquam à cōditione sine qua non esset: & eodem modo cōcurrus causæ secundæ non dependet à Deo, tanquam à principio, à quo immediatè emanat; sed tanquam à principio remoto, quod scilicet est causa principij proximi, à quo emanat, & tanquam ab aliquo à quo dependet alter concursus, sine quo non posset esse.

90 **D**ices secundò, omnis creatura dependet à Deo immediatè ex dictis quæstione præcedenti: sed concursus causæ secundæ est creatura: ergo dependet à Deo immediatè, & non sufficit dependentia mediata.

Respondetur distinguendo maiorem: omnis creatura, quæ producitur per actionem effectiuam veram, & realem, transeat; quæ non sic producitur, sed vel emanat, ut emanant relationes intrinsecus aduenientes, vel est ipsa met actio causa effectiuæ, negatur: sufficit enim ut huiusmodi relationes, & actiones dependant sic ab eo, ut possit ipsas pro quocunque instanti, aut producere aut destruere: sic autem potest facere absque dependentia, immediata, quæ prætenditur in replica, quia relationes potest destruere destruendo earum fundamenta aut terminos aut rationem fundandi: actiones verò aut subtrahendo concursum suum, aut destruendo causam effectiuam, aut ponendo alia impedimenta aliqua.

Dices 3. Sequeretur mutua causalitas inter concursu Dei, & creaturæ, quia alter ab altero mutuo dependeret.

Respondetur negando sequelam, & distinguendo eius probationem: tanquam à priori, nego: tanquam à concomitantibus, concedo: sed inde non sequitur mutua causalitas, quia causalitas solum reperitur in illo, quod est prius natura.

91 **D**ices quartò, Sequeretur Deum in productione talis creaturæ æque dependere à causa secunda, ac causa secunda ab ipso, & consequenter non magis dependere à Deo creaturam, quàm hanc ab ipsa in illa productione: sed hoc est absurdum, ergo. Probat sequelam, quia idè creatura depēdet ac subordinatur in illa actione, quia actio ipsius, seu concursus non potest esse absque concursu Dei, sed idem est de concursu Dei: ergo.

Respondetur negando sequelam, quia creatura dependet à Deo & secundum concursum & secundum entitatem suam propriam, Deus verò solum dependet à creaturæ, quantum ad concursum.